

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY)

Poczta polowa 53 ⁵⁹⁸⁵² 2/XII 1920 r.

Oddział II Informacyjny

Ew/Ref.№ 54461 /II

DO

ADJUTANTURY GENERALNEJ

Przesyła się do wiadomości odpis raportów przedstawiciela Nacz.Dow. na konferencji pokojowej w Rydze Nr.1. z dnia 14/XI. i Nr.2. z dn.19/XI. b.r.

Do raportu Nr.2. zauważa Nacz.Dow., że wysłane własne depesze Nr.Nr. 52849. i 53089. były wystarczająco jasne.

2.załączniki.

Za zgodność:

Szef Sztabu Generalnego

/-/ ROZWADOWSKI

Gen.por.

Otrzymują:

- 1.Adj.Gen.
- 2.M.S.Z.
- 3.M.S.Wojsk.B.Prez.
- 4.Pułk.Rybak

Mr. Z. D. Kordecki
pprk
NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA

L: Dz. 59852, dnia 5/XII 1920 r.
2. Wydział

Kasp. Wojsk. No. 6.

Ryga, d. 14/XI. 1920 r.

R a p o r t No. 1.

Do Naczelnego Dowództwa Wojsk Polskich.

I. Przebieg rokowań. Przebieg rokowań miał tok następujący. Już opóźnienie przybycia delegacji /Joffe czekał w Rydze od 3/XI./ było podnoszone przez Joffega na konferencji dnia 12/b.n. z p. Wasilewskim, jako niedotrzymanie preliminarji, w których przewidziano niezwłoczne przystąpienie do rokowań celem definitywnego zawarcia pokoju. Po przyjeździe d. 13/XI. Joffe proponował spotkanie przewodniczących już o g. 11-ej.

Posiedzenie d. 13/XI. rozpoczęło się o g. 5. i poświęcone było całkowicie sprawie cofania się wojsk polskich, przy czem Joffe zasadniczo stał na stanowisku, iż p. 6 umowy o rozcejnię był świadomie przez stronę polską interpretowany fałszywie i jasno stawiał sprawę, twierdząc, że przebywanie wojsk polskich na lewym flanku Petlury przeszkadza operacjom sowieckim przeciw Petlurze. Zasadnicze stanowisko Joffego po dyskusji trwającej 5 godzin, w której jako eksperci wojskowi brali śny udział, zostało utracone przez twierdzenie, iż argumenty przypisujące tu złą wolę w interpretacji nie wytrzymują krytyki zarówno ze względu na brzmienie traktatu jak i ze względu na faktyczny rozwój wypadków w tej sprawie. /propezyja cukrowa, posiedzenie I.XI. w Mińsku/. Ten niemniej Joffe kategorycznie obstawał, że żadne propozycje polskie ani ekonomiczne, ani sanitarne, - o ile są oparte na okupacji terytorjum należącego w myśli preliminarji do Rosji, - przez niego przyjęte być nie mogą, i że żądał musi wycofania się natychmiastowego W.P., stawiając jako termin rozpoczęcia odmarszu 14.b.n. Ponieważ sprawa terminu została przeniesiona do Rygi ze względu na ekonomiczny podkład propozycji polskich, kategoryczne stanowisko Joffego w tej sprawie przesądzało o zasadniczym rozstrzygnięciu, które bez zgody stron obu nie mogło wypaść wbrew brzmieniu preliminarji.

Posiedzenie nie doprowadziło do rezultatu, obfitowało zaś w momenty bliskie stawianiu przez Joffego kwestji ultimatywnie; samo jednak ultimatum nie nastąpiło, z czego nas jeszcze widać, iż chwilowo bolszewicy portraktacji zerwać nie mają zamiaru. Tem niemniej wystąpiło zupełnie wyraźnie przekonanie początkowo zakryte dyskusją formalną, iż bolszewicy nie wierzą w ogóle, że wojska polskie z terenów na południe od Nieświeża wycofane będą.

Dalszy ciąg obrad odłożono na d. 14/XI.

Delegacja Polska na naradzie wewnętrznej ustaliła formę zbliżoną do przyjętej i już zakomunikowanej. Wskazywał także, jako ekspert wojskowy oświadczyłem w myśl dyrektyw naczelnego wodza, że ze względów wojskowych cała sprawa powyższa nie może być uważana za casus belli, że dla wywiezienia dotychczas porobionych zapasów cukru potrzeba czasu do 1/XII.b.r., że wszakże cukier interesuje więcej Ministerstwo Skarbu, niż władzę wojskową. Zaznaczyłem wszakże, iż zważam termin 14. względnie 15/XI. za niemożliwy ze względów technicznych, jako termin najwcześniejszy podałem 19/XI. godz. 24-g.

Propozycja polska przyjęta z małymi zmianami przez delegację rosyjską wg. moich obserwacji była niespodzianką dla strony przeciwnej, która przypuszczała, iż w pozostawianiu wojsk polskich na linii obecnej tkwi moment strategiczno-zaczepny. Mam wrażenie, że jeszcze nie są pewni, iż cofanie się zacznie. Sprawa terminu była tematem gorących debatów, przyczem p. Dąbki zgodził się już na 18-go i dopiero na b. gwałtowną interwencję nasz-ą, jako ekspertów wojskowych i polemikę bezpośrednią z Joffem termin 19-go został przyjęty.

Sprawa pomocy Bałachowiczowi i Petlurze podnoszona b. silnie w poprzednich notach oraz na posiedzeniu 13 została w sposób zdecydowany i dostatecznie unotywowany odparte przesłaniem, jak mi się zdaje, na czas dłuższy. Na posiedzeniu 14-go Joffe b. delikatnie napomknął tylko, że należałoby do postanowienia obu przewodniczących wstawić zdanie, że terytorjum opuszczone jest oddawane władzom sowieckim, ponieważ obawia się, że możemy je oddać komu innemu. Na to oświadczyłem, iż wojska polskie w myśl traktatu opuszczają nie swoje terytorjum nie zaś nas nie obchodzi kto je bierze. Zostało to przyjęte bez zastanowienia strzeżeń.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES

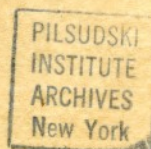
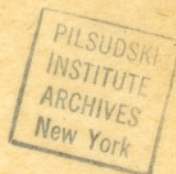
2. Program prac konferencji. Co do programu prac konferencji na przyszłość, to jak dotąd nie definitywnego postanowione nie zostało. Dotychczasowe posiedzenia miały na celu załatwienie założeń umowy o rozejmie, mianowicie wykonanie przez nas p 6-go. Teraz dopiero przystąpić będzie można do ułożenia właściwych prac konferencji.

3. Łączność z Warszawą. Podkreślić należy brak z naszej strony łączności z Warszawą i ten wywołane opóźnienia we wzajemnym przesyłaniu wiadomości. Nawiązanie łączności Hughesowej przez Dwinaśk jest koniecznym dla sprawnego funkcjonowania Delegacji. Obecnie korzystać zaczyna z Hughesa bolszewików, by przez Moskwę-Mińsk przesyłać otwarte depeche dla pułk. Rybaka i Nacz. Dow.

4. Załączniki. Załączam: I/Noty bolszewickie złożone od dnia 26. X. do 3. XI. i projekt odpowiedzi na nie, który w części I-iej ma ulec zmianom i ma być wysłany. II/Projekt noty w sprawie tworzenia oddziałów polskiej armii rewolucyjnej. Nota ta została w redakcji wysłana do bolszewików d. 14. XI.

/-/ MATUSZEWSKI
Podpułkownik p.d. Szt. Gen.

Za zgodność odpisu:

Z a łą c z n i k N r : 1 .

W odpowiedzi na postawionem przez delegację rosyjską pytania polska delegacja oświadcza, że inaczej pojmowała i pojmuje swoją rolę. Delegacja polska przyjechała tu dla omówienia i załatwienia ściśle określonych spraw, wymienionych w punkcie 3 umowy o rozejmie wyraża zdziwienie, że delegacja rosyjska zadaje szereg pytań, które komplikują i opóźniają załatwienie spraw powierzonych nam, spraw, które raczej powinny być rozstrzygnięte przez Raczelné Dowództwo W.P. w porozumieniu się z Rządem Rzeczypospolitej Polskiej, a tym samym sprawy te przekraczają kompetencje delegacji polskiej. Uważamy ze swej strony, że pożądanem byłoby, aby w dysputach przy portraktacjach trzymane się możliwie jaknajściślej spraw, które są przedmiotem portraktacji obu delegacji, gdyż dalsze przewlekanie decyzji w sprawach powierzonych obu delegacjom przez konieczne zwracanie się do władz centralnych doprowadzi w konsekwencji do tego, że sprawy te przestaną być wogóle aktualnemi. Co do postawionych przez delegację rosyjską pytań, to delegacja polska zasadniczo uchyla się od odpowiedzi, zaznaczając równocześnie w związku z postawionemi pytaniami, że już punkt 2 umowy o preliniarjach pokojowych, podpisany w Rydze zobowiązuje Rząd Rzeczypospolitej Polskiej do niepopierania formacji nie polskich, stojących wrogo do rządu sowietów od chwili ratyfikacji umowy o preliniarjach pokojowych.

Za zgodność odpisu:

T 32/4

28

Ryga, d. 13. Listopada 1920 r.

Projekt odpowiedzi na noty sowieckie zawierające projekty w sprawach wojskowych.

W odpowiedzi na noty Delegacji Pokojowej rosyjsko-ukraińskiej z d. 26/X. 20. za Nr. 57, z 29/X. 20. za Nr. 62., z d. 30.X. 20. Nr. 65. i z dn. 5/XI. 20. za Nr. 72. Polska Delegacja Pokojowa oświadcza:

1/ W sprawie niewycofania Wojsk Polskich z terenów na południe od Nieświeża, co następuje:

1/. Zgodnie z punktem 6-ym umowy o rozejmie, termin rozpoczęcia odmarszu wojsk polskich nie został tam ściśle ustalony, jak to miało miejsce w stosunku do wszystkich innych ruchów wojsk obu stron, gdzie terminy były sprecyzowane aż do godzin / punkty 2, 4. i 5 umowy o rozejmie/.

2. Ponieważ sprawa odmarszu wojsk polskich z terenów na południe od Nieświeża poruszała żywotnie kwestje nie tylko wojskowe, ale i dotyczące innych dziedzin życia, mianowicie komisja rozjemcza w Mińsku w d. 1/XI. 20. r., za obopólną zgodą, na propozycję polską wyłączyła kwestję ustalenia terminu rozpoczęcia odmarszu ze swej kompetencji, przekazując ją do rozstrzygnięcia konferencji ryskiej.

3. Rzeczą jest zatem oczywistą, iż odmarsz wojsk polskich z terenów na południe od Nieświeża nie mógł się zacząć, ponieważ termin tego odmarszu przez obie strony jeszcze ustalonym nie został.

4. Wszystkie inne ruchy wojsk polskich zostały wykonane z zupełną ścisłością w terminach przewidzianych punktami 2-im, 4-ym i 5-ym umowy o rozejmie. Rejon zatem zajęty przez wojska polskie na wschód od linii granicznej, położony na północ od Nieświeża, w którym to rejonie znajdował się także Mińsk, został opuszczony w datach przewidzianych w wyżej wymienionych punktach. Zauważyć tu należy, iż ze strony bolszewickiej opuszczanie terenów położonych na północ od Nieświeża, w myśl punktów 2, 4. i 5. umowy o rozejmie nie rozpoczęło się w swoim

czasie t.j. d. 19/X.20. o godzinie 24-8j i nie odbywało się z przewidzianą w tych punktach szybkością. Rząd polski wszakże i Naczelne Dowództwo Wojsk Polskich nie chcąc upatrywać w pewnych niedokładnościach wykonania umowy przez stronę przeciwną zkiej woli, protestów, ani sprzeciwów przeciwko powyższym niedokładnościom nie zgłaszały.

Identycznie na odcinku na południe od Nieświeża wojska rosyjsko-ukraińskie odsunęły się na przewidzianą w punktach 2-im i 3-im strefę neutralną, nie d.19/X.20. o g. 24-ej, ale dopiero d.23/X.20 o godz. 24-ej. Rozumiejąc dobrze te trudności techniczne, jakże w danym wypadku wymagało ścisłe wytknięcie linii rozejmowej i ustalenie pasa neutralnego Rząd Polski i Naczelne Dowództwo Wojsk Polskich poszli całkowicie na rękę stronie przeciwnej.

Tem więcej zdziwienia budzić muszą protesty przeciwko niewycofaniu się wojsk polskich z rejonu na południe od Nieświeża, kiedy tymczasowe przebywanie tam wojsk polskich nie stoi w żadnej sprzeczności z umową o rozejmie i kiedy obie strony mieszanej komisji rozejmowej w Mińsku zgodziły się, iż sprecyzowanie punktu 6-go umowy o rozejmie nastąpi w Rydze.

Wspomniany w nocie z dn. 5/XI. 20. za Nr. 72.fakt, iż ze strony rosyjskiej nie było żadnych prób wykorzystania 6-dniowego terminu pomiędzy podpisaniem umowy o rozejmie, a wejściem jej w życie - stanowczo nie odpowiada rzeczywistości. W tym czasie bowiem była atakowana, a nawet przejściowo zajęta stacja Kojdanowo, pozatem wg. posiadanych zupełnie ścisłych wiadomości, 12-a armja sowiecka otrzymała rozkaz ataku w d. 18/X.20. aż do g.24-ej na całym swym froncie, celem zajęcia Olewska, Zwiachla i szeregu innych miejscowości, przyczem rozkaz był wydany za podpisem dowódcy armji i komisarza wojennego, hasła zaś oficjalne, pod którymi była prowadzona agitacja, mająca za zadanie skłonić żołnierzy armji rosyjsko-ukraińskiej do ataku brzmiały: "pokażemy białym panom, że mamy jeszcze siłę." "Nie brak jeszcze prochu w naszych ładownicach". Dosłowny tekst powyższego rozkazu, wraz z numerem i podpisami, może być na żądanie delegacji rosyjskiej i ukraińskiej przedłożony.

Tem nie mniej i owa zupełnie bezcelowa ofenzywa i rozlew krwi nie zostały przez Naczelne Dowództwo Wojsk Polskich poniesione, ani komentowane, a to celem uniknięcia zbytecznej korespondencji i zaostrożenia wzajemnych stosunków.

II/. W sprawie oddziałów obcych: wbrew nocie delegacji rosyjsko-ukraińskiej z dn. 5/XI.20. nr.72. gdzie rząd rosyjski przyjął do wiadomości katagoryczne oświadczenie rządu polskiego złożone w notach delegacji polskiej z dn. 1. i 3. listopada, No.No. 242 i 243 Przewodniczący delegacji rosyjskiej p.Joffe w rozmowie z zastępcą Przewodniczącego delegacji polskiej p.Wasilewskim, w d.12/XI.20. podniósł znówu protesty z powodu działań wojsk Bałachowicza i Petlury, obciążając odpowiedzialnością Rząd Polski i powołując się znówu na rokowania w Berdyczowie.

Wobec powyższego delegacja Polska stwierdza i wyjaśnia po raz ostatni:

1/iż żadnej odpowiedzialności rząd polski za działanie oddziałów Bałachowicza i Petlury nie ponosi;

2/iż na terytorjach zajętych przez wojska polskie oddziały te nie poczynszy od d.2/XI.20. nie znajdują się, zaś te, które się znajdowały, zostały rozbrojone;

3/iż powoływanie się na posiedzenia Berdyczowskie jest nie ścisłą zarówno pod względem formalnym, jak i merytorycznym a mianowicie:

a/ oświadczenie p.Joffego złożone w d.12/XI. jakoby już d. 18/XI.20. delegacja polska w Berdyczowie złożyła zobowiązanie odpowiedzialności za wojska Petlury, jest nieścisłe, ponieważ pierwsze posiedzenie tejże komisji odbyło się dn.21/X.20.;

b/ co do oświadczenia złożonego dn.23/X.20. przez pułkownika Bokdeszuka, to p.Joffe pomija milczeniem złożoną na temże posiedzeniu dn. 23/X.20. o g.14-cj pisemną odpowiedź na zapytania delegacji rosyjsko-ukraińskiej, którą to odpowiedź przy niniejszym się załącza. / załącznik No.1./, a która stwierdza, iż delegacja Polska nie jest kompetentną do udzielania w imieniu Naczelnego Dowództwa Wojsk Polskich wyjaśnień, co do wzajemnego stosunku armji polskiej i armji ukraińskiej.

Ze oświadczenie powyższe Delegacji Polskiej było całkowicie słusznem stwierdza korespondencja telegraficzna pomiędzy Naczelnem Dowództwem Wojsk Polskich a Dowództwem Główną Armii Rosyjskiej i Ukraińskiej, przy niniejszym załączona. / załącznik No.2/ Depesza Nacz.Dow. Wojsk Polskich z dn. 14/X.20. No.47529/II i załącznik No.3. - odpowiedź Gł.Dow.Wojsk Sowieckich z d.15/X.20. Nr.6/2./, z których to depesz jasno wynika, iż delegacja berdyczowska miała do wyjaśnienia jedynie sprawy wynikające z punktu 8-go umowy o rozejmie. Jednocześnie zwraca się uwagę, iż delegacja pokojowa rosyjsko-ukraińska w d. 27/X. otrzymała ze źródła najzupełniej kompetentnego, a mianowicie od Polskiej Delegacji Pokojowej w Rydze oświadczenie, iż rząd polski i Nacz.Dowództwo W.P. żadnej odpowiedzialności za działy wojsk Petlury i Bałachowicza nie ponosi. / Pismo Delegacji Pokojowej Polskiej Nr.216/ potwierdzone następnie d. 1. i 3. XI. 20/Pisma No.No. 242 i 243./

4/ Delegacja Polska musi ^{uwaga} zwrócić, iż protesty przeciwko działaniu wojsk Petlury i Bałachowicza, a także próby tendencyjnego oświecenia stanowiska Polski, specjalnie zaś Nacz.Dow.W.P. wobec tych oddziałów ogłoszone przez radjo moskiewskie w dn. 31/X. i 1/XI.20. oraz zgłoszone w notach w Delegacji rosyjsko-ukraińskiej dn. 26/X.20.Nr.57, z dn.29/X.20.Nr.63 i 30/X.20.Nr.65. - nie mają żadnych podataw prawnych. Zgodnie z preliminarjami pokojowymi, zobowiązania wynikające z art. II-go preliminarji weszły w życie dopiero z dniem 3/XI.20. Zgłoszone zatem uprzednio protesty muszą być rozwiązane, jako chęć inspirowania Naczelnemu Dow.W.P. niedotrzymywania tych zobowiązań, jakie wcale dlań w preliminarjach pokojowych przewidziano nie były.

Pragnąc jedynie wyjaśnić każdą sprawę mogącą budzić zaniepokojenie strony przeciwnej, Rząd Polski nie uchylił się od przyjęcia powyższych protestów do wiadomości i dał na nie stosowną odpowiedź.

III/ W sprawie oddziałów Gen. Zeligowskiego poruszonej w nocie Delegacji Pokojowej rosyjsko-ukraińskiej z dn. 30/X.20. za No 65 Delegacja Polska stwierdza, iż podniesienie tej sprawy przez delegację pokojową rosyjsko-ukraińską stoi w sprzeczności z ustępem końcowym art. 1-go umowy o preliminarjach, ponieważ w działaniach gen. Zeligowskiego nie było nicoby wskazywało na możliwość zbrojnego zatargu wojsk gen. Zeligowskiego z armją sowiecką, natomiast działalność wojsk gen. Zeligowskiego mogła wpływać jedynie na układ stosunków polsko-litewskich.

Wobec powyższego delegacja polska oświadcza, iż nota delegacji pokojowej rosyjsko-ukraińskiej z dn. 30/X.20. za Nr. 65. jest wnie-
szanie się strony obcej w wewnętrzne stosunki państwa polskiej, względnie w stosunki Polski z jej sąsiadami, co nadal przez rząd polski cierpieniem nie będzie. Protestu zatem co do działań wojsk gen. Zeligowskiego Rząd Polski do wiadomości nie przyjmuje.

Za zgodność odpisu:

Etat Generalny
Oddział Informacyjny
Ew/S. Nr. 47529/II

C o p i e .

Warszawa, dnia 14/X-20.

Au Commandement Supreme de l'Armee de la
Russie Sovietique

Radio.

En vue d'execution de l'article 8 de la convention d'armistice et afin de s'entendre sur les mesures de details resultants de cette convention le Grand Quartier General de l'Armee Polonaise se propose au Commandement Supreme de l'Armee de la Russie Sovietique de bien vouloir deleguer des officiers dument autorises pour fixer les details de l'accord preliminaire survenu en les divisant en deux groupes: le premier pour le secteur du front au nord de Nieśwież, le second pour le secteur du front au sud de cette ville. Le G.Q.G. de l'A.P. propose comme lieu de rencontre de delegations des deux partis: pour le premier ou groupe du nord - Baranowicze et pour le 2-me ou groupe du sud Berdyczew.

Ces delegations doivent fixer le jour, le lieu de rencontre et le nombre d'officiers de liaison qu'il serait necessaire d'envoyer au Commandement des deux partis et discuter des details de cette action. En outre la delegation du nord traiterait la question du lieu et du temps de la rencontre ainsi que la constitution de la Commission Mixte d'armistice et de ses organes executifs.

Le G.Q.G. de l'A.P. attend une reponse a la precedente note ou eventuellement les contre-propositions du Commandement Supreme de l'Armee des Soviets. Les divisions et les armees Polonaises ne pourront envoyer d'officiers de liaison qu'apres l'entente prealable entre les delegations.

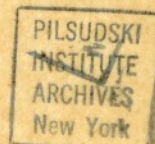
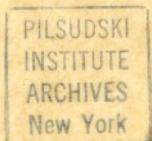
Le G.Q.G. de l'A.P. propose le 6 octobre courant comme jour de rencontre.

Chef d'Etat Major General de l'Armee Polonaise.

ROZWADOWSKI

General Lieutenant.

P.c.c.

Odpiś.

Do wiadomości.

Centralna stacja "ROT" "WAR"

Ze stacji MSK.

Odebrany dn. 16/X o godz. 23 min. 00.

Podpis telegrafisty.

Pokwitowany dn. 16/X o godz. 23 min. 15.

Wolak.

L.dz. Centr. St. Rdt. w Warszawie 2761.

ss.nr.2976 w 174 16 15/10 20.20.-

vesk ma spe no woss ma spechno - 15 octobre 1920.

General lieutenant Rozwadowski Chef de l'Etat Major General Varsovie stop Moscou quinze octobre stop le Commandement Supreme des Armees de la Republique Federative Socialiste des Soviets de Russie informe que le Quartier General de l'Armee Polonaise qu'il accepte la proposition du Commandement Supreme Polonais de designer des delegations pour fixer les details de l'accord preliminaire deja conclu stop les delegations russes seront envoyes pour le dix-huit octobre a midi a Baranowitch et Berditchew stop Le Commandement Supreme des Polonais est prie de donner les ordres necessaires pour que les delegations polonaises soient dirigees pour la meme date dans les points indiques et aussi pour le passage a travers la ligne du front de la delegation russe dirigee sur Baranowitch stop Des ordres sont donnes pour le passage de la delegation polonaise qui sera dirigee sur Berditchew stop le Chef de l'Etat Major du Grand Quartier General du Conseil Militaire Revolutionnaire de la Republique Sovietique Russe, Lebedew stop Pour le Commissaire Militaire du Grand Quartier General Massiliew alinea N.6 / B/

Dyżurny oficer

Centrali Radjotelegraficznej

m.p. nieczytelny.

P.c.c.

К о п и я.

Р.С.Ф.С.Р.

У.С.С.Р.

Мирная Делегация

по переговорамъ

съ Польшею

26 Октября 1920 г.

№ 57

Милостивый Государь

Господинъ Председатель.

По донесенію Штаба 14-ой Арміи отъ 19 Октября
однимъ изъ парламентаровъ, входящихъ въ составъ
Командованія въ польскихъ воѣскахъ, была обстрѣляна
и три парламентаровъ были убиты пезмировскими
отрядами.

Указывая на эту ненормальность создаваемаго по-
ложенія, когда обезпеченіе созданія перемирія встрѣчаетъ
препятствія со стороны воинскихъ частей, которыя
официально вошли въ составъ польской арміи,
исполненныя и снабжены Польшею и фактически
входятъ въ составъ польскаго командованія, —
я отъ имени Исполнительнаго Россійско-Соціал-
демократическаго Совѣтскаго РЕСПУБЛИКИ и
Украинскаго Соціал-демократическаго
Совѣтскаго РЕСПУБЛИКИ заявляю протестъ
противъ подобнаго нарушенія нормъ
международнаго права и указываю,
что въ ущербъ отъ дѣятелій пезмировскихъ
отрядовъ Россія и Украина
будутъ возлагать отвѣтственность на Польшу.

Примите, Господинъ Председатель, уверенія въ
совершенномъ моемъ уваженіи.

Вашъ почитатель
Мирная Делегация

/-/ Оболенскій.

Господину Председателю Польской Мирной Делегации.

Р. С. С. С. Р.

У. С. С. Р.

Вирная Делегация

по переговорамъ

съ Польшею

Императорский Государь

30 сентября 1920 г.

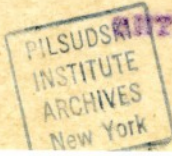
Господина Председателя

№ 35.

По сообщеніямъ, получаемымъ изъ російскаго народнаго Комиссаріата по иностраннимъ дѣламъ на территоріи переданной нами Польшѣ, тѣмъ называемый "польскій корридоръ" вступили отряды Казимировскаго, а выѣздъ съ нихъ на этой территоріи совершается и отряды Заблудовскаго и Савинкова.

Такимъ образомъ, вопреки основному смыслу предшествующаго договора и договора о перемиріи Польскимъ Главнокомандующимъ и равно какъ и Польскимъ Правительствомъ не принято никакихъ мѣръ къ тому, чтобы немедленно освободить отъ своей территоріи у демаркаціонной линіи всеиницельскія, которыя угрожаютъ Россіи и Украинѣ возникши дѣйствіями, тѣмъ самымъ подрываютъ прочность перемирія, заключеннаго Россіей и Украиной съ одной стороны, и Польшей съ другой. Бѣтъ никакихъ мѣръ къ тому, чтобы доказать, что охрана линіи фронта возникновеной въ командіи окрестнаго военнаго дѣйствій по основному смыслу и духу договора о перемиріи, должна составлять обязанность обѣихъ сторонъ по отношенію къ другъ къ другъ, и что, следовательно, какъ Россія и Украина со своей стороны, такъ и Польша со своей, — обязаны не допускать на возникшихъ имъ территоріяхъ сосредоточенія у фронта арміи обѣихъ той или другой стороны возникши силъ. Странно, что подобнаго посланія было бы равносильно по принципиальному отношенію возможности ратификаціи заключеннаго договора о перемиріи.

Ввиду тѣмъ какъ отряды Казимировскаго, отъѣзжающіе, не соответствуютъ заявленію Польшаго Правительства, на посланіи Польшаго Императорскому Командующему и Правительству, тѣмъ и

ня нових образамъ не могутъ быть признаны вѣтвями, вхо-
дящими въ составъ Польской регулярной арміи. Для этихъ не
законныхъ произведеній являть законными страдания
по польской территории, при отсутствіи со стороны Польска-
го Командованія и Польскаго Правительства никакихъ бы то ни
было неискреннихъ, активныхъ мѣръ протеста и т.д., являюща
собой неоправданно и разрывное отнѣженіе основныхъ на-
чалъ заключеннаго договора о перемиріи.

Все вышесказанное приводитъ меня къ необходимости
заявить протестъ противъ индифферентнаго отношенія Польска-
го Командованія и Правительства къ указаннымъ выше фактамъ
и заявить, с польской стороны перемирія или тѣхъ мѣръ,
которыя являются юридическимъ обязательствомъ и вытекаютъ изъ
принциповъ, лежащихъ въ основаніи договора о перемиріи.

Правительства Р. С. Ф. Р. С. и Н. С. С. Р. настаиваютъ
на томъ чтобы:

1/ Войска Польскаго Командованія на слѣду при-
казана одной Польской командой польскому командованію
представляють собой неслыханную реальную угрозу жизни
заключеннаго перемирія. Смыслъ указаннаго польской
территоріи и войскъ на такую не допустимъ.

2/ Страны Балканскаго и Славянскаго Смыслъ интерна-
циональнымъ и разоружены.

принята. Господина Председателя, утѣренія въ
совершенномъ цѣль указаніи.

Замѣститель Председателя Русско-Украинской
Ирской Делегации

/-/ Оболонкинъ.

Господину Председателю Польской Ирской Делегации.

Р. С. Ф. С. Р.
У. С. С. Р.

К о п і я .

5983

Мирная Делегация

по переговорах

с Польшей

29 Октября 1920 г.

№ 62.

Милостивый Государь

Господин Председатель.

Уже в предыдущей своей ноте отъ 26 октября я довелъ до Вашего свѣдѣнія о ненормальномъ положеніи, создавшемся на украинскомъ участкѣ фронта въ связи съ враждебными дѣйствіями петлюровскихъ частей.

Вы, Господинъ Председатель, въ своемъ отвѣтномъ письмѣ на эту ноту указываете, что утвержденія, касающіеся нынѣшнихъ отношеній петлюровской арміи къ командованію Польской Арміи не соответствуютъ дѣйствительности.

Между тѣмъ свѣдѣнія, полученныя мною въ последнее время отъ моего Правительства, цѣлкомъ подтверждаютъ, что мое освѣщеніе фактовъ равно, какъ и мои опасенія относительно успешности проведенія въ жизнь перемирія къ сожалѣнію оправдываются.

Несмотря на то, что петлюровскія войска являются составной частью Польской Арміи и подчиняются польскому командованію, что призналъ въ заявленіи своемъ Председатель Южной Польской Комиссіи въ Бердичевѣ и подтвердилъ вторично на засѣданіи 23 октября, войска эти продолжаютъ военныя дѣйствія. На вопросъ нашихъ представителей въ Южной Комиссіи по перемирію 23 октября, беретъ ли на себя Польское Командованіе обязательство, что выполненіи пункта 6 договора по перемирію петлюровскія части отойдутъ за государственную границу вмѣстѣ съ польскими частями, а также беретъ ли на себя Польское Командованіе обязательство, что границу, въ случаѣ неподчиненія петлюровскихъ частей и другихъ антисовѣтскихъ группъ, заставитъ ихъ подчиниться, вплоть до разоруженія, — на эти вопросы Представитель Польскаго Командованія въ Южной Комиссіи заявилъ, что Польская Делегация уклоняется принципиально отъ отвѣта.

PILSUDSKI INSTITUTE ARCHIVES
New York
262

Равным образом Польская Южная Комиссія вопреки своимъ обязательствамъ указать расположеіе петлюровскихъ штабовъ для установлеіа связи, сообщила, что на настоящее время не знаетъ расположенія этихъ штабовъ, а затѣмъ послѣ полученія указаній Главнаго Польскаго Командованія она заявила, что линія Птлюри Главнымъ Польскимъ Командованіемъ не включается въ линію перемирія.

Послѣ этого 24 октября на вопросъ вытекаетъ ли изъ вышеуказаннаго заявленія, что Польское Командованіе снимаетъ съ себя всякую отвѣтственность за петлюровскія войска и считаетъ разорванными отношенія между Польскимъ Командованіемъ и петлюровскимъ, т.е. Петлюра становится самостоятельнымъ и перестаетъ быть союзникомъ Польской Арміи.- полковникъ Болдескуль - снова уклонился отъ отвѣта. Въ дальнѣйшей дискусіи при разрѣшенія конкретныхъ вопросовъ стояцихъ въ связи съ отводомъ петлюровскихъ частей, Польскою Комиссіею было заявлено, что петлюровскія войска не исполнили приказа, а потому дѣйствія противъ нихъ Польскаго Командованія не будутъ разсматривать, какъ нарушение перемирія.

Создавшееся такимъ образомъ положеніе дѣлаетъ невозможнымъ установленіе перемирія на всемъ россійско-украинскомъ-польскомъ фронтѣ согласно договора о перемиціи ; также является невозможнымъ установленіе нейтральной зоны на южномъ участкѣ фронта, поддерживаніе связи, т.е. всего того, что предусматриваетъ договоръ о перемиріи.

ПО
Составляя всю изложенные факты, мы приходимъ къ несомнѣнному выводу, что Польское Командованіе отказывается выполнить тѣ обязательства, которыя возложены на него договоромъ о перемиріи, но въ то же самое время мы не допускаемъ мысли, что оно дѣйствуетъ въ согласіи съ Правительствомъ Польской Республики.

Мы не можемъ согласится съ заявленемъ о снятіи съ себя Польскимъ Командованемъ отвѣтственности за дѣйствія петлюровскихъ частей, ^{якобы} ихъ уклонившихся отъ исполненія приказа.

Россія и Украина будутъ возлагать ответственность за всякій ущербъ причиненный Украинѣ, Россіи и Бѣлоруссіи продолжающимися военными дѣйствіями на Польское Командованіе и Польское Правительство. Равнымъ образомъ мы считаемъ недопустимымъ, что бы въ моментъ, когда отъ точнаго выполненія перемирія зависитъ судьба мира, когда обѣ стороны не должны допускать никакихъ неопредѣленностей при проведеніи въ жизнь прелиминарнаго договора, со стороны Польскаго Командованія на основные вопросы относительно реализаціи прелиминарнаго договора, давались уклончивые отвѣты.

Считая позицію заняту Польскимъ Командованіемъ идущую въ разрѣзъ съ обязательствами, втекающими изъ прелиминарнаго договора и дѣлающей невозможнымъ реализацію этого договора, мы вынуждены заявить категорически протестъ противъ дѣйствій Польскаго Командованія.

Я считая своею обязанностью указать, что вышеупомянутыя дѣйствія, ведущія къ нарушенію перемирія не только грозятъ ослабить значеніе заключенныхъ договоровъ и ставить подъ сомнѣніе искренность стремленій Польскаго Правительства къ миру, но и затрудняютъ процессъ веденія дальнейшихъ переговоровъ о мирѣ.

Я увѣренъ, что въ виду серьезности возбужденнаго вопроса, Польское Правительство не замѣдитъ предпринять соответственные шаги для немедленнаго прекращенія военныхъ дѣйствій, установленія нейтральной зоны на всемъ протяженіи фронта и отвода своихъ и петровскихъ частей за государственную границу отъ Двины до Днѣстра.

Равнымъ образомъ я надѣюсь, что Вы, Господинъ Предсѣдатель не замедлите поставить меня въ извѣстность о предпринятыхъ Польскимъ Правительствомъ конкретныхъ мѣраxъ, дабы я могъ дать отвѣтъ Правительствамъ Р. С. Ф. Р. С. В. и разсѣять сомнѣнія прочности заключенныхъ договоровъ, возникшіе у предлагаемыхъ мною правительствъ и народныхъ массъ, искренно стремящихся къ миру.

Примите, Господинъ Предсѣдатель, увѣренія въ совершенномъ моемъ уваженіи.

Замѣститель Предсѣдателя
Россійско-Украинской Мирной Делегациі.

/-/ Оболенскій.

Господину Предсѣдателю Польской Мирной Делегациі.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Р.С.Ф.С.Р.

У.С.С.Р.

Мирная Делегация

по переговорамъ

съ Польшей

5 Ноября 1920 р.

Но 72.

Милостивый Государь

Господинъ Председатель.

Въ отвѣтъ на Ваши ноты за НН. 242 и 243 от 1-го и 3-го Ноября с.г. имѣю честь сообщить, что Правительство а Р.С.Ф.С.Р. и У.С.С.Р. принимаетъ къ свѣдѣнію категорическія заявленія Вашего Правительства о томъ, что петлюровская Армія Павленко, канъ и другія непольскія арміи / Саванкова, Баѣховича / не входятъ въ составъ Польской Арміи и Польша похтому не принимаетъ на себя никакой отвѣтственности за ихъ дѣятельность, а также и заявленіе о томъ, что если бы не польскія войска Петлюры или какія либо другія очутились на той территоріи, за которую Польша несетъ отвѣтственность, то они были бы немедленно разоружены.

Вмѣстѣ съ тѣмъ, я однако, не могу не указать, что въ военныхъ комиссіяхъ въ Барановичахъ и Бердичевѣ согла- сительная линія польскаго фронта, фиксируемая польскимъ военнымъ командованіемъ неоднократно мѣнялась, и войска Петлюры указывались то на Востокъ, то на Западъ отъ этой линіи и что съ другой стороны не имѣющимъ у насъ свѣдѣніямъ Польша все время оказываеъ поддержку этимъ непольскимъ арміямъ, провозя черезъ свою территорію оружіе и снабже- ніе для нихъ, что въ случаѣ подтвержденія было бы явнымъ нарушеніемъ подписаннаго въ Ригѣ и ратифицированнаго обѣи- ми сторонами договора о перемиріи и прелиминарныхъ усло- віяхъ мира.

Въ полномъ несоотвѣтствіи въ этомъ является поведеніе Р.С.Ф.С.Р. и У.С.С.Р., ибо даже подтвержденіе Ваше, Господинъ Председатель, будто советская армія не отошла 18 октября на 15 километровъ отъ польской границы не

не соответствует действительности, какъ не соответствует действительности и другое утверждение Ваше, что Совѣтское Командованіе вело и ведетъ переговоры исключительно въ настоящее время переговоры о перемиріи непосредственно съ командова- ніемъ Петлюры.

Никакихъ переговоровъ съ Петлюрой Р.С.Ф.С.Р. и У.С.С.Р. не вели и не ведутъ, но съ момента послѣдняго объясненія Польскаго Командованія, что эти группы не входятъ въ польскій фронтъ ведутъ противъ нихъ военныя дѣйствія, надѣясь вскорѣ отбросить на польскую территорію и пре- доставить польскому Правительству возможность выполнить свои обязательства разоруженія этихъ группъ.

Никакихъ нарушеній договора со стороны Россіи и Украины до сихъ поръ не было, не было даже такихъ противо- рѣчащихъ духу договора попутковъ, какъ попытка использо- вать по категорическому заявленію обѣихъ мирныхъ де- легаций только технически необходимый 6-дневный срокъ отъ подписанія договоровъ до фактической приостановки военныхъ дѣйствій въ цѣляхъ наступленія на другую сторо- ну и захвата новыхъ территорій, поэтому не было никогда въ рядахъ Красной Арміи такихъ фактовъ, когда солдаты сами очищали территорію, занятую ими по приказу своего коман- дованія въ противорѣчій съ духомъ заключеннаго договора. Не было и того, что русскія и украинскія войска сво- евременно не очистили подлежащихъ очищенію территорій и если гдѣ нибудь на фронтѣ быть можетъ 15-километровая по- лоса неосвобождена, то это только тамъ, гдѣ между русско- украинскимъ фронтомъ и польскимъ фронтomъ расположены войска по Вашему выраженію непольскія, но враждебныя и Россіи и Украинѣ, ввиду чего технически абсолютно невоз- можно соединеніе 15 километровой полосы.

Доволя о вышесказанномъ до Вашего свѣдѣнія, Господинъ Предсѣдатель, я возобновляю свои увѣренія съ ~~вѣрнѣйшимъ~~ совершеннѣйшемъ уваженіемъ.

Замѣститель Предсѣдателя

Россійско-украинской мирной Делегации по перепо

Лоранъ съ Пильшей. /-/ Оболенскій.
Тосподиному предсѣдателю Польской Мирной Делегации

Doszło do wiadomości Rządu Polskiego, iż w Smoleńsku formują się oddziały złożone z polaków ochotników, oraz specjalnie w tym celu agitowanych żołnierzy armji polskiej, znajdujących się w niewoli bolszewickiej, które to oddziały w potocznej mowie noszą miano Rewolucyjnej Armji Polskiej. Na czele powyższych oddziałów stoi były podkapitan armji rosyjskiej Łągwa.

Delegacja Polska zwraca uwagę Delegacji rosyjsko-Ukraińskiej, iż tego rodzaju formacje, a także nieustająca agitacja prowadzona wśród żołnierzy polaków, znajdujących się w niewoli rosyjsko-ukraińskiej stoi w zasadniczej sprzeczności z art. II. preliminarji pokojowych.

Delegacja Polska prosi o powiadomienie, jakie kroki, celem likwidacji powyższych oddziałów, zostały po dniu 2/XI. poczynione.

Za zgodność odpisu:

Mińsk

Przewodniczący Polskiej Delegacji Mieszanej

Pułkownik Rybak

Przewodniczący delegacji pokojowej rosyjsko-ukraińskiej uczynił zarzut jakoby do 18-cj dywizji wbrew sądanom oficera łącznikowego przy czwartej armji nie chciano dopuścić delegata strony przeciwnej stop Odpowiedziałem, że wiadomo mi jest, iż Naczeln. Dowództwo rozkazało delegata do tejże dywizji przyjąć, wskazując mu drogę przez Baranowicze, a to ze względu na obecność wzdłuż linji kolejowej w Pińsku Homel oddziałów Bakachowicza stop O powyższem zawiadomiam pana pułkownika stop Warszawę zawiadomkiem stop Wyrażam jednocześnie zdziwienie, iż strona rosyjska komisji rozjemczej zamiast nakłonić wprost sprawę ze stroną polską odwoływała się w tym drobnym wypadku do konferencji ryskiej stop Upraszam za pośrednictwem telegrafu rosyjskiego przesyłać mi w otwartym tekście uznane przez Pana Pułkownika za właściwe wiadomości o przebiegu rokowań w Mińsku.

Eksp. Wojsk. No. 4 lmg. I/M.

Matuszewski
ppułkownik.

Za zgodność odpisu:

Ryga, dnia 19. listopada 1920 r.

R a p o r t No. 2.

I. Sprawa cofania się wojsk polskich.

Najaktualniejszą sprawą w pertraktacjach pozostaje nadal sprawa cofania się wojsk polskich z terenów jeszcze okupowanych. Zdając sobie sprawę z tego, iż raport obecny będzie spóźniony dla wywołania jakichkolwiek zarządzeń i kwestja ta będzie już w ten czy inny sposób rozwiązana - uważam jednak za właściwe oświetlić sprawę tak, jak tu się ona przedstawia.

a/ Oświetlenia przez Joffego.

Joffe zarówno na posiedzeniach oficjalnych, jak i szeregiem półsłówek daje następujące oświetlenie wewnętrzne pogładowi bolszewików.

W Rosji istnieje i nadal silny prąd wojenny, "partja wojenna", jak sam ją nazywa. Partja ta uważa, iż Polska niema zamiaru zawrzeć istotnego pokoju, lecz zgodziła się na warunki preliminarne tylko ze względu na sytuację międzynarodową i stosunki wewnętrzne, czekając okazji do rzucenia się znowu na Rosję sowiecką. Polska prowadzi nadal wojnę za pośrednictwem Bałachowicza i Petlury, - Polska okupuje tereny rosyjskie wyraźnie wbrew umowie.

Partja pokojowa, której przedstawicielem jest Joffe, nie może bronić się skutecznie przeciwko tym zarzutom dopóki fakt okupacji trwa. Joffe dawał poznać, iż nawet jego osobista sytuacja w tych warunkach jest zachwiana. Tym tłumaczy nacisk na tę sprawę kładziony. /vide noty/.

b/ Oświetlenie moje.

Nie rozporządzam dostateczną ilością danych, by w tej sprawie wypowiedzieć zdanie ugruntowane. Odnoszę jednak wrażenie, iż oświetlenie Joffego jest świadomie fałszywe. Przypisuję raczej nacisk wywierany w Rydze chęcią stworzenia

okoliczności, któreby można komentować, jako złamanie umowy przez Polskę i w przyszłości dispraw-
wiedliwiać odchylenia od umów ze strony sowieck-
kiej tym precedensem. W związku z powyższem przy-
puszczam, iż zachowanie Komisji w Mińsku oraz
oficerów łącznikowych w armjach, -zwłaszcza w
tych wypadkach, kiedy z ich słów i tonu nie po-
zostają dokumenty oficjalne, -jest raczej prowo-
kacyjnie ustępliwe, aby stworzyć faktyczną rozbi-
bierność między zobowiązaniami, wziętymi przez
Delegację Polską, w Rydze i wykonaniem ich przez
wojska na froncie.

Stanowisko Delegacji w tej sprawie było prze-
sądzone przez Przedstawiciela Ministerjum Skar-
bu, P. Kauszika, który twierdził, iż niema koniecz-
ności stawiania terminu ultymatywnie-

Położenie moje, a pośrednio i całej Delegacji
po podpisaniu protokołu dn. 14.XI. stało się
nad wyraz niewygodne, a to wskutek braku z
Nacz. Dow. jasnych danych, co do faktycznego wy-
konania postanowień w protokóle powyższym za-
wartym. Treść protokołu oraz motywy były poda-
ne przezemnie tegoż 14.XI. w Warszawie przez
radjo; sam protokół, jednocześnie przez Mińsk;
prócz tego poszły analogiczne zawiadomienia
od Delegacji przez M.S.Z. i szereg depeasz do
prasy. Tymczasem dopiero dnia 18. o godz. 17-ej
nadeszła depeza No. 52849/II zredagowana w
ten sposób iż przypuszczam, że nawet bez znie-
kształceń nie pozwoliłaby wnioskować jasno,
czy układ z 14.XI. został przyjęty a la lettre
czy też mamy zamiar w tej sprawie znów zwłó-
czyć i kręcić. Depesza No. 53089/II, która na-
deszła dn. 19 o godz. 18-ej zredagowana jest
również w ten sposób, iż znajdując się w Ry-
dze nie można zrozumieć, co ma oznaczać: lokal-
ne przegrupowanie 6-ej Armji"

W międzyczasie między obu depepszami Nacz. Dow. nadeszła depesza od M.S.Z. do P. Dąbskiego, stwierdzająca wyraźnie, że o 20. o świcie cofanie się zaczyna.

Jeśli zatem w zamiarze Nacz. Dow. leżała chęć przedłużenia pod temi czy innymi pretekstami pobytu W.P. na terenach okupowanych, to stwierdzić muszę, iż nadsyłanie wiadomości pozbawiały delegację absolutnie możliwości zrozumienia, w jakim celu się to dzieje, jak i wskazówek, w jaki sposób należy tego bronić.

Jeśli zaś Nacz. Dow. nie miało zamiaru uchylać się od ~~wzbyx~~ wykonania protokołu z dnia 14 XI, to depesze nad~~syłane~~ nie zawierały z nieznanych mi przyczyn koniecznego dla prac Delegacji Ryskiej zdania: "Ze protokół z dnia 14. XI. będzie wykonany we właściwym czasie."

2. Właściwe pertraktacje pokojowe.

Właściwe pertraktacje pokojowe do dnia dzisiejszego znajdują się w stadium przygotowawczem. System prac ma być komisyjny. Jak już w Warszawie wiadomo stworzono cztery komisje, a mianowicie: polityczno - prawną, finansowo- ekonomiczną, terytorjalną oraz dla spraw jeńców. Zapewniłem udział stały ekspertom wojskowym w Komisji Terytorjalnej oraz finansowo-ekonomicznej, które uważam za najważniejsze.

Z dotychczasowych wewnętrznych posiedzeń delegacji wyniosłem wrażenie, iż nie posiada ona, w każdym razie jako całość zasadniczego programu pokojowego. Poszczególne poglądy na poszczególne sprawy mają różni członkowie delegacji i eksperci, ale zasadniczej myśli politycznej przynajmniej w dotychczasowych dyskusjach brak. Mam również wrażenie, iż odnośne instrukcje z kraju nie nadchodzą.

Co do spraw interesujących Nacz. Dow. ze względu na jego dyrektywy, - to donoszę, iż p. Dąbski w spra-
wach

w sprawach terytorjalnych oświadczył, że na specjalnym posiedzeniu Rady Ministrów, ta ostatnia wypowiedziała się zdecydowanie i jednogłośnie przeciwko wszelkiemu przesuwaniu granic na wschód. Tym nie mniej odnoszę wrażenie, iż delegacja chętnie wyludziłaby szeregi ustępstw granicznych ze strony bolszewickiej, natomiast niema zupełnie programu zmiany, choćby najdrobniejszych, przy których gotowa byłaby obstawać.

3. Stanowisko i zadania eksperta wojskowego

Opuszczając Warszawę, prócz poszczególnych postulatów Nacz. Dow. nie otrzymałem instrukcji co do zasadniczych zadań ekspertów wojskowych, ani też określenia stanowiska ekspertów wojskowych w stosunku do Delegacji - o ile się orientuję, p. Dąbski był również pozbawiony instrukcji w tym kierunku.

Wobec powyższego zarysowałem sobie poniżej przytoczony program - o którego aprobatę proszę.

Stanowisko eksperta wojskowego postanowiłem w wewnętrznym życiu Delegacji przyrównać do stanowiska Delegata, t. zn. uzyskać dostęp ekspertów wojskowych na wewnętrzne zebrania Delegacji i możliwość zabierania tam głosu w każdej kwestji. Zadanie to rozwiązałem pomyslnie i któryś z ekspertów wojskowych na każdym posiedzeniu wewnętrznym Delegacji jest obecny oraz według swej opinii w miarę nieodzownej potrzeby głos w sprawach nie tylko wojskowej natury zabiera. Tak np. na moją wnioskę do mowy Dąbskiego na pierwszym posiedzeniu plenarnym wstawiono słowa: "Polska, gotowa zawsze do obrony swych praw".

Jako zadania eksperta wojskowego ustaliłem:

- a/ przeprowadzenie w komisji terytorjalnej zmian zgodnych z instrukcją Naczelnego Wodza.
- b/ Ustalenie w Komisji Finansowo-Ekonomicznej zasady konieczności ścisłej kontroli tranzytu do Rosji oraz ingerencji władz polskich co do zawartości t

tegoż tranzytu;

- c/ W tejże komisji ustalenie konieczności monopolu państwa w stosunkach handlowych z Rosją sowiecką.
- d/ w tejże komisji uwzględnienia udziału podatkowego Polski w wydatkach wojennych Rosji, oraz uzyskanie wynikających stąd żądań morskich przy ogólnem rozrachunku.

We wszystkich innych sprawach strzeżenie interesów wojska.

Dotychczas w sprawach natury ogólnej rozważanych na wewnętrznych posiedzeniach Delegacji wystąpiłem w tym charakterze przeciwko wnioskowi, zgłoszonemu przez Del. p. Kautzika, aby w traktacie umieścić punkt, dotyczący wzajemnego ograniczenia zbrojeń. Wychodziłem tu z tej zasady, iż ograniczenie to nawet przyjęte dla strony przeciwnej nigdy obowiązującym nie będzie. Natomiast w Polsce przy parlamentarnem ustrój wzięcie na siebie wszelkich zobowiązań co do ograniczenia zbrojeń stwarza możliwość atakowania ewentualnego niezastosowania się do tych zobowiązań przez własne grupy parlamentarne. Z tego względu nawet idealnie postawione teoretycznie, - praktycznie zobowiązania takie byłyby nierówne dla stron obu. Odrzucenie wniosku uzyskałem.

/- / MATUSZEWSKI

podpułkownik p.d. Sztabu Gen.

6 załączników.

Do

Naczelnego Fowództwa W.P.

